

GABRIELA BOANGIU¹, ROMÂNIA

Interviu cu Dr. Irinel Canureci, Șef Secția de Etnografie a Muzeului Olteniei

- Gabriela Boangiu: Ne puteți reda un profil al expozițiilor găzduite de Secția de Etnografie, Casa Băniei cum mai este cunoscută în urbe?

- Dr. Irinel Canureci: Casa Băniei, anul 2024, iată-ne în spațiile care, în urmă cu 13 ani – în 2011, însemnau proiectul expozițional al D-lui Prof. Dr. Ion Bălosu – proiectul de consolidare, reamaneajare și redeschidere a Casei Băniei, cu două discursuri muzeologice, intitulate „Povestea pâinii sau Facerea pâinii” la parter, respectiv „Ritmurile vieții” la etaj, un proiect pe care Domnia Sa l-a realizat în perioada anilor 2008-2010, finalizat în ianuarie 2011, finalizarea a coincis cu un moment foarte important pentru noi, pentru că în cei 555 de m² am căutat să valorificăm cele mai consistente și mai valoroase colecții pe care secția le avea la dispoziție de mai bine de 68 de ani. Deschisă în anul 1966 și funcționând în continuare de atunci, s-a plecat de la un număr de 3400 de piese, pe toate colecțiile – port popular, ceramică, meșteșuguri și ocupații tradiționale, sacramente religioase, colecția de icoane pe sticlă și lemn Jianu, respectiv C.S. Nicolăescu-Plopșor, țesături de interior, scoarțe și covoare, chilimuri oltenești și nu în ultimul rând – Colecția Maria Tănase, care este o colecție foarte importantă, o colecție care a pus tușa finală și a definitivat autorizarea și ridicarea Muzeului Olteniei la rangul de Muzeu Național, Secția de Etnografie venind și ea, ca și ceilalți colegi de la Secțiile de Istorie-Arheologie, respectiv Științele Naturii, cu o colecție valoroasă, donată de soțul Mariei Tănase, este o colecție de peste 1300 de piese, unele dintre ele foarte importante, mă refer la documentele personale, obiectele personale, costumele de scenă ale Mariei Tănase, care au reușit să dea valoare nouă și instituției în sine.

În afară de aceasta, aș profita să spun că cele două narații care se susțin pe 826 de artefacte muzeologice dintre cele mai vechi și cele mai importante, expuse în cele două povești, am realizat în cei peste 113 m² pe care îi avem la finele expoziției de bază, în cadrul expozițiilor temporare mai bine de 100 de expoziții temporare, expoziții care pleacă de la un minim de 90 de zile și se pot duce la jumătate de an, chiar mai mult, în funcție de cerințele, necesitățile și nevoia de punere la dispoziție a acestor spații de expoziții temporare. Este bine de știut că, în primii ani de activitate după renovare – 2011-2015, la noi au funcționat și ateliere interactive în cadrul expozițiilor temporare și aveam ateliere de ceramică, de bijuterii sau handmade, de pictură pe sticlă sau pictură pe lemn. Sunt ani în care am școlarizat copiii cei mai buni de la Liceul Marin Sorescu din Craiova și care, până în momentul sistării lor, anii 2019, înainte de pandemie, au scos tot ce este mai bun în

¹ Cercetător științific III dr. în cadrul Departamentului de Etnografie al Institutului de cercetări Socio – Umane „C. S. Nicolăescu – Plopșor”, Craiova, al Academiei Române.

materie de pregătire profesională pentru desăvârșirea în cadrul facultăților de arte plastice – pictură murală, pictură iconografică, restaurare de icoane ș.a.m.d. dincolo de asta, spuneam că redeschiderea expozițiilor permanente din 2011, timp de patru ani de zile, la evenimente de genul *Noaptea muzeelor* sau *Zilele Porților Deschise – Zilele Patrimoniului* cum sunt ele cunoscute, numărul de vizitatori a fost fulminant, am fost practic cei care au ridicat ștacheta foarte, foarte mult. De ce? Pentru că am fost primii care am îndrăznit în Muzeul Olteniei să folosim într-un discurs muzeologic, muzeotehnica, imaginea fotografică, filmul etnografic, tabletele informatizate, care trimit iarăși către adjuvantele muzeologice noi.

Exponate din interiorul Casei Băniei; foto: Florin AVRAM

- Gabriela Boangiu: Care sunt cele mai recente proiecte împlinite cu care se poate mândri Secția de Etnografie pe care o manageriați?

- Dr. Irinel Canureci: și iată că ușor, ușor putem povesti despre cea mai recentă provocare: reamenajarea, consolidarea și redeschiderea celor două cule – Cula Cernătești și Cula Izvoranu-Geblescu din Brabova din județul Dolj, două monumente de importanță arhitectonică deosebită, nu numai pentru Dolj, ci și pentru întreaga Românie, și ansamblul acesta din sud-estul Europei, în ceea ce privește culele. Datorz oarecum mentorului și celui care m-a format – Profesorul Ioan Godea de la Oradea, Dumnezeu să-l odihnească!, care m-a făcut să mă aplec asupra acestui domeniu al arhitecturii populare și nu numai și, practic, finalizarea acestor două proiecte de amenajare expozițională, pe care le-am dus la bun sfârșit împreună cu colegii mei, într-o perioadă de trei ani – 2020-2023, în peste 800 și ceva de artefacte expuse în cele două cule, atât la Cernătești, cât și la Brabova, prin cele două povești încercăm să captăm interesul publicului pentru specificul și ocupațiile tradiționale predominante în zonă. Cea de la Brabova este intitulată *Rituri și ocupații tradiționale în sudul Olteniei* și pleacă de la povestea aceasta a celor care au fost patronii monumentului de arhitectură, în ultimii ani, până la naționalizare – boierul Izvoranu într-o primă fază, în perioada 1802-1900, apoi boierul Radu Geblescu, o personalitate a Olteniei, care, în primii ani de dinaintea terminării primei conflagrații mondiale și după aceea, până la colectivizare, în perioada interbelică, a reușit să ducă acest monument, Cula de la Brabova, pe un eșcher de recunoaștere foarte, foarte important, cei doi fiind neguțători de cereale și, practic, cei

care au făcut averi foarte importante în sudul Doljului și al Olteniei din comerțul cu cereale. În partea cealaltă, la Cernătești, narația intitulată *Istorie și tradiție pe plaiurile Cernăteștilor* este una tot la fel de provocatoare – peste 400 de piese din toate colecțiile Secției de Etnografie, mă refer aici la ceramică, la port popular, la meșteșuguri și ocupații tradiționale, la sacramente religioase, pictură pe sticlă, pictură pe lemn, Colecția Jianu, Colecția Aman, țesăturile de interior, practic, toate sunt provocatoare alături de Colecția Maria Tănase și nu numai, și atrag publicul pe specificul acesta al istoriei locale a Cernăteștiului. Ambele expoziții sunt pe un trend de promovare foarte, foarte bun. Noi considerăm că ne-am făcut datoria, ceea ce ținea de munca muzeografului, practic, ne-am îndeplinit de toate obligațiile și urmează pentru noi, în viitor, dacă Bunul Dumnezeu ne va fi sprijin și aproape, să finalizăm un alt proiect, la care Consiliul Județean Dolj și Muzeul Olteniei pleacă la drum pe următorul exercițiu financiar-bugetar al Uniunii Europene, perioada 2024-2028, de creare a unui Muzeu al Băniei Rurale. În cadrul lui își va găsi locul și un Muzeu al Satului Oltenesc și asta va însemna, iarăși, o îngemănare de forțe și o valorificare mult mai mare a celor peste 14000 de artefacte de care dispune Secția de Etnografie la ora la care vorbim. Evident că alături de ele sunt și foarte multe piese donate, care urmează să fie înregistrate.

- Gabriela Boangiu: Care este stare pieselor din colecțiile Secției de etnografie Casa Băniei?

- Dr. Irinel Canureci: Colecțiile noastre au sporit neîncetat și cred că dacă ar fi să cuantificăm în cadrul principiului numeric, există peste 16 000 de piese, însă unele dintre ele sunt încă în procesul de înregistrare, pentru că, întotdeauna, muzeograful trebuie să țină cont de două principii: *out put* versus *in put*, adică piesele care intră în colecții trebuie să fie și în consonanță cu cele care, datorită vechimii foarte, foarte mari, la un moment dat trebuie să fie scoase și să fie înlocuite cu altele, pentru că este un lucru firesc.

După decada domnului Bălosu, o perioadă foarte bună pentru muzeu – 2007-2017, eu și colegii mei am reușit să mai îmbogățim colecțiile cu ceva sute de piese fiecare dintre ele, să punctăm obținerea acestui rang, de muzeu național, anul trecut în 2023, să ne gândim foarte serios la această propunere a Muzeului Băniei Rurale și să ne gândim la primenirea și îmbunătățirea acestei expoziții de bază cu cele două narații ale sale, pentru că, după 15 ani este o opinie unanim acceptată ca expozițiile să fie înnoite, primenite permanent, nu poți să stai cu aceleași piese mai mult de această perioadă delimitată, pentru că, la un moment dat, publicul se plictisește și te taxează. De aceea, trebuie să fim pregătiți cu alte narații, alte povești, la fel de convingătoare cum sunt cele de la Casa Băniei și să fie, poate, și ușor realizabile, atât din punct de vedere financiar, cât și din punct de vedere științifico-tehnic, muzeologic, dar care să fie specifice regiunii Oltenia, pentru că Secția de Etnografie a Muzeului Olteniei nu se dezice de acest caracter regional și specific local. Însăși înființarea ei, în anul 1966 a plecat de la această premiză, ca alături de muzeele regionale ale județelor învecinate – Mehedințiul, Vâlcea, Gorjul și Oltul, Romanațiul de odinioară, Doljul să vină și el și să închidă această buclă de reprezentativitate pentru Oltenia și acest lucru l-a și reușit. Niciodată Doljul nu a lipsit din reprezentările naționale și nu puține au fost, să spunem, expozițiile naționale, internaționale la care secția a participat. În cele două povești

pe care le putem vedea azi la Casa Băniei, noi am valorificat cele mai vechi piese și cele mai valoroase din totalul acesta de peste 14000 și așa cum sunt ele concepute ca narație, se îmbină foarte bine sacrul cu profanul, cotidianul cu sărbătoreșcul, și, practic, este o pendulare între ritmurile vieții și momentele absolut firești pe care, atât în viața de zi cu zi, cât și la sărbătoare, țăranul român, țăranul oltean a știut să le puncteze de fiecare dată și, poate, și de aceea cultura și civilizația tradițională românească este unică în Europa, pentru că specificitățile acestea locale, ca și în cazul țăranului oltean, sunt demne de luat în seamă și ele trebuie să fie puncte de sprijin și piloni de construcție în orice fel de discurs, de paradigmă, nu poți să ignori aceste valori absolut universale ale artei, de care trebuie să ținem cont și prin intermediul acestor artefacte muzeologice, să trezim interesul, să captăm mereu atenția publicului, pentru că este păcat să ne pierdem identitatea, dacă ne-am crampona de niște lucruri foarte mărunte în ceea ce înseamnă, știu eu, sprijinul financiar sau lucruri din acestea legate de funcționalitatea aceasta strict administrativă.

- Gabriela Boangiu: Ce ne puteți povesti despre statutul muzeografului în mileniul trei?

- Dr. Irinel Canureci: Cred că fiecare dintre colegii mei a încercat să-și desăvârșească de-a lungul timpului și formația profesională, fiecare muzeograf are acces către programele de perfecționare continuă atât ale Universității din Craiova, cât și din alte localități, colaborarea cu institute prestigioase cum este Institutul Academiei Române din Craiova, „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, muzeele regionale, colegii noștri din alte zone etnografice, ne țin mereu în priză, întotdeauna avem de învățat, întotdeauna este loc și de mai bine. Însă acum, este firesc, în muzeografia secolului al XXI-lea, cred că și noi trebuie să devenim conștienți de drepturile și obligațiile noastre și să ne gândim și noi mai mult la drepturile noastre, pentru că în ultima decadă a celor trei decenii care au trecut, după schimbările din 1989, această profesie a fost uitată, profesia de muzeograf a căzut în desuetudine și începând de la palierele acestea cele mai liminale de reprezentare, ea este uitată, este, să spunem, o ramură colbuită, undeva uitată, e o discuție mult mai amplă, noi însă suntem optimiști, ne organizăm, suntem o mână de oameni inimoși, olteni cu simțul umorului aplicat și sperăm ca Bunul Dumnezeu să ne ajute și împreună cu voi, cercetători de la Institutul Academiei din Craiova, să facem lucruri din ce în ce mai frumoase și să reușim și noi, atunci când va fi timpul, să ducem pe mai departe ștacheta către mai bine. Dacă ar fi concluzionez și să închei strict despre Secția de Etnografie, primul șef de secție, Profesorul Ștefan Enache – Dumnezeu să-l odihnească! A înființat secția și a dus secția până la un anumit nivel până în 2007, cel de-al doilea șef, domnul Profesor Ion Bălosu, a finalizat o expoziție de bază foarte valoroasă și foarte bună, în care a valorificat foarte multe artefacte din acestea, strânse de Profesorul Enache și de Domnia Sa, mie îmi rămâne, iată, în mai puțin de șapte ani de când coordonez către viitor, speranța asta și visul de a ne dezvolta în continuare – spații de depozitare mai mari, mai ample, mai multe obiecte, și cele care trebuie să fie salvate prin acest program S.O.S Etnografia de urgență, să nu lăsăm să ne scape astăzi ce nu mai putem să găsim mâine și, de ce, nu? Muzeul Băniei Rurale, Muzeu Satului Oltenesc și orice poate fi frumos și de folos, nu numai nouă, ci și vouă, celor cu care colaborăm.